

ANALIZA PRINCIPALELOR MĂSURI ALE POLITICII FISCALE A REPUBLICII MOLDOVA: REALITĂȚI, PROGNOZE ȘI IMPACTUL ACESTORA

Dr. Rodica PERCIUN,
cerc. șt. super., IEFS

One of the main ways of participation of natural and legal persons in setting up the general funds of the society to cover existent needs and state development are taxes and fees. This paper contains analysis of the main elements of fiscal policy and its results for 2010 year. Also, the author relates about some trends of fiscal policy in the Republic of Moldova as well as shows their impact on the national public budget establishing process.

Keywords: income tax, VAT, excise tax, revenue budget, tax system.

Majoritatea metodelor de prelevare a resurselor financiare la dispoziția statului și a celor de utilizare a fondurilor publice constituie pârghii și instrumente specifice prin intermediul cărora statul intervine în economie și societate în vederea influențării factorilor de producție și sociali în diversele faze ale reproducției economico-financiare:

Unele dintre aceste pârghii au un caracter bugetar, și sunt legate de politica de prețuri, tarife, subsidii, subvenții, împrumuturi, investiții, transferuri etc., altele – caracter fiscal, și sunt legate în special de procesul de constituire a resurselor financiare publice, cum ar fi: impozitele, taxe, etc.

Sistemul fiscal este expresia voinței politice a unei societăți organizate pe un anumit teritoriu, care dispune de o independență satisfăcătoare pentru a-și asigura, prin intermediul organelor reprezentative, „proiectarea” și „dotarea” cu o serie de reguli juridice, și în special, fiscale. Și într-adevăr, din suma totală a veniturilor bugetului public național, veniturile fiscale rămân sursa principală de venituri BNP. Ponderea acestora în totalul veniturilor publice se menține la nivelul de circa 80 la sută. Ca pondere în PIB, acestea au crescut de la 24,1 la sută în anul 2001 până la 30.7 la sută în anul 2010. Comparativ cu perioada similară a anului 2009, veniturile fiscale s-au majorat cu circa 0,3 mlrd. lei (tabelul 1).

Desigur, noi nu putem să nu ținem cont de efectele negative ale, drept urmare sunt Rezultatele anului 2009 au fost cauzate de criza economică. Anume în acest an veniturile bugetului public național în raport cu anul 2008 s-au redus cu circa 8,0%, iar cheltuielile bugetare au crescut cu circa 5%; deficitul bugetar majorându-se de la 1,0% în 2008 până la 6,3% în PIB - în 2009. Astfel, Moldova risca să ajungă în pragul unui colaps financiar. Pentru evitarea acestuia, Guvernul Republicii Moldova, cu susținerea FMI, a inițiat realizarea unui program de politici macroeconomice și financiare pe o perioadă de 3 ani (până în anul 2012), stipulate într-un memorandum încheiat între Guvern, Banca Națională a Moldovei și FMI. [1] Conform Ministerului Finanțelor, inițierea realizării acestui program a ajutat la asigurarea unei finanțări adecvate, consolidarea politicii fiscal-bugetare și îmbunătățirea nivelului de încredere în perspectivele

Tabelul 1. Evoluția veniturilor BPN pe surse în perioada 2001-2010, mil. lei

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Venituri fiscale	4601,7	5771,1	7529,9	9423,2	11758,3	14719,2	17939	20867,4	19175,1	22088,8
Venituri nefiscale	687,7	765,5	798,6	738,1	1068,2	1321,9	1859,2	1737	1195,7	1874,9
Granturi	291	130,6	73	125,2	459,7	315,5	969,6	1068,3	1288	1993,9
Veniturile fondurilor speciale	44,9	53,4	80,4	100,5	153,8	22,5	187,3	264,9	304,6	331,4
Veniturile din mijloace speciale	492,4	619,1	935,1	936,6	1087,6	1268,7	1336,9	1579,3	1554,3	1264,9

Sursa: elaborată de autor în baza datelor Ministerului Finanțelor

economiei moldovenești. Principalele măsuri întreprinse pe parcursul anilor 2010-2011 au fost:

- ✓ majorarea mărimilor anuale ale scutirilor personale și pentru persoanele întreținute, la determinarea impozitului pe venitul persoanelor fizice;
- ✓ extinderea termenului cu 5 ani privind neimpozitarea venitului sub formă de dobândă obținut de către persoane fizice și juridice de la depozite bancare, valori mobiliare corporative, cât și a venitului sub formă de dobândă obținut de la depunerile membrilor pe conturile de economii personale în asociațiile de economii și împrumut;
- ✓ extins termenul de beneficiere de facilități fiscale la impozitul pe venit pentru angajații din domeniul tehnologiilor informaționale;
- ✓ majorarea de două ori a plafonului de înregistrare obligatorie a contribuabililor cu TVA;
- ✓ majorarea cotei reduse a TVA la gazele naturale și lichefiate de la 5 % la 6%,;
- ✓ introducerea cotei reduse de 8% TVA pentru producția agricolă primară;
- ✓ majorarea cotelor accizelor la articole din tutun, bere, producția vinicolă, băuturile alcoolice tari și slab alcoolice, benzina, motorina și derivatele acestora, parfum și apă de toaletă, articole de bijuterie, autoturisme, aparataj electronic;
- ✓ majorarea cotei maxime a taxei pentru amenajarea teritoriului și a taxei pentru unitățile comerciale și de prestări servicii de deservire socială.

Impactul acestor măsuri a fost creșterea ratelor accizelor la bere (25 %), țigări cu filtru (de 4 ori), benzină și derivatele sale (50%), parfum și apă de toaletă, articole de bijuterii (de 3 ori), autoturismele cu capacitate cilindrică de peste 2.500 cm³ (de 2 ori), precum și introducerea accizelor la articole din cristal (cu 55%). Toate acestea au permis acumularea de venituri bugetare suplimentare.

În așa mod putem menționa, că stabilizarea macroeconomică a țării a fost asigurată cu ajutorul unei politici echilibrate fiscale. Astfel, în 2010 au fost acumulate venituri în suma de 27,6 miliarde lei, adică 17,1 % mai mult comparativ cu 2009. De asemenea, au fost efectuate cheltuieli în sumă de 29,3 miliarde lei, care este 7,2 % mai mult decât cheltuielile din anul trecut (fig. 1). Având în vedere acest lucru, deficitul bugetar la sfârșitul anului 2010 a constituit 1.8 miliarde lei, comparativ cu 3.8 miliarde lei înregistrați în aceeași perioadă a anului 2009.

Evoluțiile economice recente denotă o relansare sigură a creșterii economice. Prognoza macroeconomică efectuată de experții Institutului de Economie, Finanțe și Statistică pe perioada 2011-2013 este optimistă, având ritmuri de creștere economică de peste 6% anual. [2]

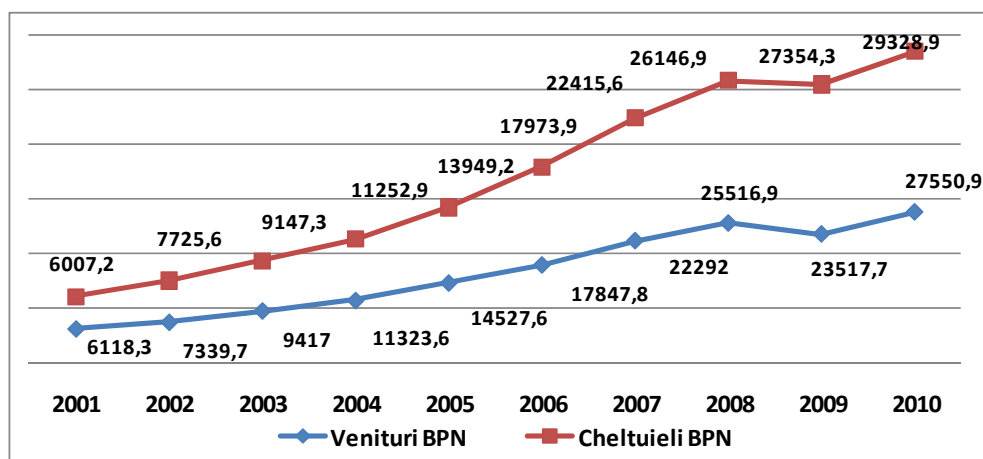

Figura 1. Evoluția veniturilor și cheltuielilor BPN, în perioada 2001-2010

Sursa: elaborat de autor în baza datelor MF.

Din acest motiv trebuie tratate cu multă cumpătare recomandările înaintate vizavi de schimbarea sistemului fiscal existent, calculând nu doar efectul de moment, ci și impactul reformei asupra tuturor sferelor economice și financiare.

În conformitate cu Codul Fiscal impozitele instituite în RM se clasifică după instituțiile ce le administrează în impozite generale de stat și locale (vezi tabelul 2).

Tabelul 2. Clasificarea impozitelor conform instituțiilor ce le administrează

Sistemul impozitelor și taxelor generale de stat	Sistemul impozitelor și taxelor locale
Impozitul pe venit	impozitul pe bunurile imobiliare
taxa pe valoarea adăugată	taxa pentru amenajarea teritoriului
accizele	taxa de plasare (amplasare) a publicității (reclamei)
impozitul privat	taxa pentru unităților comerciale și/sau de prestări servicii de deservire socială
taxa vamală	taxa de piață
taxele rutiere	taxa de aplicare a simbolicii locale
	taxa pentru cazare
	taxa pentru parcare
	taxa pentru a serviciilor auto de călători pe rutele municipale, orașenești și sătești
	taxa de organizare a licitațiilor și loteriilor pe teritoriul unității administrativ-teritoriale
	taxa balneară
	alte taxe

Sursa: elaborată de autor în baza Codului Fiscal al RM

Marea majoritate a acestor impozite și taxe se vor modifica treptat în perioada 2012-2014 (de exemplu, impozitul pe venit, TVA, accizele, taxele vamale, taxele rutiere, impozitul imobiliar, taxa pentru amenajarea teritoriului, etc.).

În prezentul studiu se va face analiza doar a unor amendamente, în opinia autorului - cele mai esențiale și imediate.

Impozitul pe venit. Conform Cadrului Bugetar pe Termen Mediu (2012-2014) (în continuare – CBTM 2012-2014) se prevede menținerea sistemului progresiv de impozitare a veniturilor cetățenilor, fără revederea tranșelor de venit impozabil și cotelor de impozit, concomitent cu majorarea scutirii anuale personale, scutirii personale majore și scutirii pentru persoanele întreținute la rata inflației prognozată pentru 2012-2014. Această măsură are drept scop susținerea persoanelor fizice cu venituri mici și transpunerea treptată a presiunii fiscale asupra populației cu venituri medii și mai sus de medii.

În cazul persoanelor juridice deja în anul 2012 se prevede reintroducerea impozitului pe venitul agenților economici în mărime de 12%, cu anularea tuturor facilităților fiscale generale și individuale, exceptând cele garantate pentru o perioadă de timp concretă. Totodată, se va introduce impozitul simplificat unic pe venitul obținut din activitatea de întreprinzător de către agenții micului bussines, în mărime de 4% din cifra de afaceri anuală de până la 600 mii lei.

Tot pentru anul 2012 se preconizează un șir de diminuări cum ar fi: cota impozitului reținut la sursă din venitul sub formă de dividende obținut de agenți economici și cetățeni rezidenți și nerezidenți (de la 15% la 6%); cota impozitului reținut la sursă din venitul obținut de agenți economici și cetățeni nerezidenți, de la 15% la 12%. Totodată, se vor efectua și o serie de majorări, cum ar fi: plafonul de atribuire la categoria de mijloace fixe pe care se calculează uzura (de la 3000 lei la 6000 lei), norma de uzură pentru proprietatea raportată la categoria III (de la 10% la 12,5%), cuantumul deducerilor cheltuielilor neconfirmate documentar, de la 0,1% la 0,2% din venitul impozabil.

În anii 2012 - 2014 nu se prevede modificarea cotelor generale ale contribuțiilor de asigurări sociale (29%) și primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală (7%).

Referitor la TVA în anul 2012 se prevede introducerea cotei standard TVA de 20% la zahăr în schimbul cotei reduse a TVA de 8%. Această majorare este explicată de către autoritățile abilitate prin dorința de a respecta principiul echității fiscale, anume prin tratarea egală a agenților economici producători de zahăr și alți producători de produse intermediare, dar și prin reducerea creanțelor de la buget aferente TVA create de disproporția dintre rata redusă a TVA de 8% aferente importurilor și livrărilor pe teritoriul țării și cea standard de 20% la export.

Accizele. Se vor supune majorării esențiale a accizelor următoarele produse: articole și produse din tutun, alcoolul etilic, alte băuturi alcoolice, automobile, produsele petroliere, etc.

Pentru produsele din tutun se prevede ajustarea treptată a accizelor la nivelul țărilor din regiune, cât și la practica europeană. În așa mod, evoluția cotelor va fi următoarea: pentru an. 2012 – 40lei+27% lei/1000 buc.; an. 2013 – 80 lei+36%; an. 2014 – 120 lei+45% lei/1000buc.

Pentru alcoolul etilic evoluția cotelor accizelor se va produce conform tabelului 3.

Totodată, întru susținerea dezvoltării ramurilor viti-vinicole în anul 2012 se prevede anularea accizului pentru vinul din struguri proaspeți și mustul de struguri.

Concomitent, în anul 2012 se prevede majorarea cotelor accizelor la autoturisme. Această măsură se argumentează prin dorința de a acumula resurse la buget, dar și prin diminuarea poluării mediului ambiant. Astfel, mărimile cotelor accizului la autoturismele cu motor cu piston alternativ cu aprindere prin scânteie, în dependență de capacitatea cilindrică, se vor regăsi în limitele 0,50 – 3,50 euro (spre comparație, pentru anul 2011 – limitele sunt între 0,34 și 3,50 euro), iar la autoturismele diesel sau semi-diesel – 0,75-3,50 euro (în anul 2011 – acestea fiind de 0,45 – 3,50 euro) (a vedea fig. 2).

În așa mod, Sistemul fiscal constituie unul din cele mai importante elemente ale relațiilor economice de piață, de eficacitatea lui depinde, în mare măsură, succesul reformelor economice ulterioare. Pentru anii 2012-2014 Guvernul estimează ca impactul măsurilor de politici fiscale menționate în acest studiu asupra veniturilor publice să fie după cum se prezintă în tabelul 4.

Tabelul 3. Evoluția cotelor accizelor la alcoolul etilic nedenaturat cu o concentrație alcoolică de până la/mai mult de 80% volum pentru 2011 - 2014

Poziția tarifară	Unitatea de măsură		Cota accizului			
	2011	2012-2014	2011	2012	2013	2014
			efectiv	prevederi		
1	2	3	4	5	6	7
2205	valoarea în lei	litru / valoarea în lei	10%, dar nu mai puțin de 1,69 lei/litru	30 lei + 40%	40 lei + 45%	50 lei + 50%
220600	valoarea în lei		10%, dar nu mai puțin de 0,17 lei/litru			
22071000	litru alcool absolut		0,09 lei/% vol/litru	15 lei + 20%	20 lei + 23%	25 lei + 25%
220720000	litru alcool absolut		0,09 lei/% vol/litru			
2208 (până la 9%)	valoarea în lei		12%, dar nu mai puțin de 0,14 lei/% vol/litru alcool absolut	30 lei + 40%	40 lei + 45%	50 lei + 50%
2208 (9%-25%)			30%, dar nu mai puțin de 0,12 lei/% vol/litru alcool absolut			
2208 (peste 25%)		75%, dar nu mai puțin de 0,67 lei/% vol/litru alcool absolut				

Sursa: extras din CBTM 2012-2014

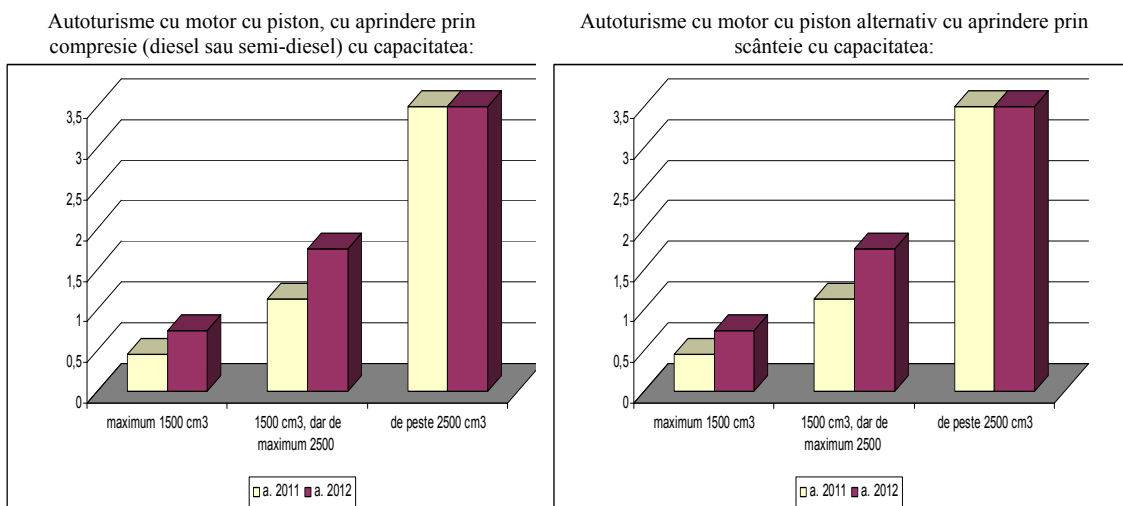

Fig. 2. Nivelul cotelor accizelor la autoturisme pentru an. 2011 (efectiv) și an 2012 (prognost)
Sursa: elaborată de autor în baza CBTM 2012-2014

Tabelul 4. Impactul măsurilor de politică fiscală asupra veniturilor publice

Nr. d/o	Denumirea măsurilor	Costul, mil. lei		
		2012	2013	2014
Total măsuri de politică fiscală și vamală, din care		1788,7	336,6	520,6
Pondere în PIB, %		1,90	0,33	0,47
1.	Majorarea scutirii personale, a scutirii personale majore și a scutirii pentru persoanele întreținute la rata inflației prognozată pentru 2012-2014.	336,6	86	218
2.	Stabilirea unui regim unic de impozitare al veniturilor obținute din activitățile profesionale: notari, avocați, executori judecătorești și mediatori, prin tratarea acestora din punct de vedere fiscal ca persoane fizice-cetățeni, de rînd cu permiterea dreptului la deducerea cheltuielilor salariale, a obligațiilor aferente acestora, a taxelor și impozitelor achitate ce țin de desfășurarea activității profesionale			
3.	Reintroducerea impozitului pe venitul agenților economici în mărime de 12%, cu anularea tuturor facilităților fiscale generale și individuale, exceptînd cele garantate pentru o perioadă de timp concretă: zonele economice libere, dobînzile la depozite bancare și valori mobiliare corporative sub formă de obligațiuni	1081	-	-
4.	Introducerea impozitului simplificat unic pe venitul obținut din activitatea de întreprinzător de către agenții micului business, în mărime de 4% din cifra de afaceri anuală de pînă la 600 mii lei, determinată prin metode și surse directe și indirecte			
5.	Diminuarea cotei impozitului reținut la sursă din venitul sub formă de dividende obținut de agenți economici și cetățeni rezidenți și nerezidenți, de la 15% la 6%, și introducerea mecanismului de reținere finală al acestui impozit			
8.	Introducerea cotei standard TVA de 20% la zahăr în schimbul cotei reduse a TVA de 8%	101,1	-	-
9.	Modificarea structurii mărimii cotei accizului la articole din tutun	229	200	250
10.	Modificarea structurii și mărimii cotei accizului la alcoolul etilic nedeenaturat cu o concentrație alcoolică de pînă la/mai mult de 80% volum, alte băuturi alcoolice	54		
11.	Anularea accizului pentru vinul din struguri proaspeți și mustul de struguri	-54,5	-	-
13.	Majorarea cotelor accizelor la autoturisme	71	-	-
14.	Majorarea cotelor accizelor la produsele petroliere și derivatele acestora la rata inflației prognozată pentru 2012 (6,9%)	98,9	50,6	52,6

Sursa: extras din CBTM 2012-2014

Cel mai mare impact asupra veniturilor din bugetul public național se așteaptă de la reintroducerea impozitului pe venitul agenților economici, de la introducerea impozitului simplificat unic pe venitul obținut din activitatea de întreprinzător de către agenții micului business, precum și de la diminuarea cotei impozitului reținut la sursă din venitul sub formă de dividende obținut de agenți economici și cetățeni rezidenți și nerezidenți, costul acestora fiind de circa 1,1 mlrd. lei.

Astfel, identificarea oportunităților de acumulare a veniturilor publice reprezintă o prioritate în sine pentru Guvern, dar trebuie de ținut cont și de metodele/tacticele eficiente de intervenție. Politica fiscală trebuie să aibă drept obiective de bază stimularea mediului de afaceri și asigurarea stabilității bugetare. Aceasta vizează, în special, diversificarea sistemului fiscal, promovarea echității fiscale și descentralizarea fiscală. Și nu trebuie să uităm că întregul sistem fiscal modern se construiește pe principiile edictate în art. 13 din Declarația drepturilor omului și cetățeanului din 1789, unde se spune că pentru întreținerea forței publice și pentru administrație este indispensabilă o contribuție comună. Doar că aceasta trebuie raportată egal între toți cetățenii în măsura posibilităților lor.

Bibliografie:

1. Cadrul Bugetar pe Termen Mediu 2012-2014 <http://www.mf.gov.md/ro/middlecost/CCTM2014/>
2. Codul fiscal al Republicii Moldova nr. 1163 din 24 aprilie 1997
3. IEFS, Tendințe în economia Moldovei, nr.1 (trim.1) 2011 www.iefs.md